

УДК 339.9:334

**СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ВЕЛИКОБРИТАНІЇ ПІСЛЯ ВИХОДУ З ЄС:
АНАЛІЗ ТА ПЕРСПЕКТИВИ**

Д. С. Бобриніченко

здобувач вищої освіти другого (магістерського) рівня,
спеціальність «Міжнародні економічні відносини»,
навчально-науковий інститут економіки та менеджменту

Науковий керівник – к.е.н., доцент А. Й. Жемба

*Національний університет водного господарства та природокористування,
м. Рівне, Україна*

Статтю присвячено аналізу стратегій сталого розвитку Великобританії після Brexit. У статті розглядаються економічні, екологічні та соціальні аспекти сталого розвитку, а також порівнюються показники до та після виходу з ЄС. Особливу увагу приділено адаптації бізнесу до нових умов та законодавчим змінам.

Ключові слова: сталий розвиток, Brexit, Великобританія, економіка, екологія, соціальні аспекти.

The article is devoted to analyzing sustainable development strategies in the UK after Brexit. The article examines the economic, environmental, and social aspects of sustainable development, as well as compares indicators before and after leaving the EU. Special attention is paid to business adaptation to new conditions and legislative changes.

Keywords: sustainable development, Brexit, UK, economy, ecology, social aspects.

Після Brexit Великобританія офіційно відмовилася від участі в Європейському зеленому курсі, але зберегла багато його елементів у власній політиці. Основним документом, що визначає екологічну стратегію країни, є «Стратегія чистого нуля» (Net Zero Strategy), оновлена у 2023 році. Вона передбачає досягнення вуглецевої нейтральності до 2050 року з проміжними цілями: зниження викидів на 68% до 2030 року та на 78% до 2035 року [1].

Однак у 2024 році уряд оголосив про послаблення кліматичної політики, що викликало критику з боку екологічних організацій. Було відкладено заборону на продаж нових бензинових та дизельних автомобілів з 2030 до 2035 року, а також скасовано частину вимог щодо енергоефективності будинків. Це пояснюється економічними труднощами, інфляцією та енергетичною кризою, але може уповільнити перехід до «зеленої» економіки [2].

Після виходу Великобританії з Європейського Союзу (Brexit) науковці та аналітичні центри активно досліджують стратегії країни в нових геополітичних та економічних умовах. Дослідження, опубліковане в Comparative European Politics, стверджує, що Brexit не обов'язково означає кінець європеїзації британської політики та суспільства. Автор статті Стефан Вольф пропонує концепцію континууму, де можливі різні сценарії: від деєвропеїзації до повторного залучення та продовження співпраці з ЄС. Вони підкреслюють, що вплив ЄС на британську політику може зберігатися через історичні зв'язки та взаємозалежність [3]. В іншій публікації Стефан Вольф автор досліджує роль двосторонніх угод між Великою Британією та країнами ЄС у сприянні європеїзації після Brexit [4].

Мішель Іган та Марк Веббер у своїх роботах досліджують, як Brexit вплинув на адаптацію ролі Великої Британії в міжнародній торговельній політиці та які виклики виникли в процесі переговорів про нові торговельні угоди [5].

Загалом, дослідження вказують на необхідність комплексного підходу до формування стратегії Великобританії після Brexit, враховуючи як внутрішні економічні потреби, так і зовнішні виклики та можливості.

Метою статті є обґрунтування стратегії сталого розвитку Великобританії після виходу з ЄС на підставі аналізу ключових ініціатив викликів щодо їх реалізації.

Країна залишається лідером у галузі офшорної вітрової енергетики. Станом на 2025 рік частка відновлюваних джерел у загальному енергобалансі Великобританії досягла 48%, що на 10% більше, ніж у 2020 році. Це стало можливим завдяки будівництву нових морських вітропарків та стимулюванню інвестицій у цю сферу. Водночас основним викликом залишається збереження стабільності енергопостачання, оскільки газ все ще залишається критичним елементом енергетичної системи [6].

У 2024 році уряд Великобританії схвалив будівництво нових атомних електростанцій (АЕС), що має на меті забезпечити стабільність енергопостачання. Інвестиції у ядерну енергетику розглядаються як стратегічно важливі для зменшення залежності від викопного палива та підвищення енергетичної незалежності країни. Очікується, що нові АЕС допоможуть скоротити викиди парникових газів у довгостроковій перспективі.

Перехід на електромобілі є ключовим напрямом сталого розвитку. Кількість зарядних станцій для електромобілів у Великобританії зросла до 55 тисяч у 2025 році, що на 30% більше ніж у 2023 році. Проте їх розподіл залишається нерівномірним – більшість станцій розташовані у великих містах, тоді як у сільській місцевості їхній дефіцит є суттєвою проблемою. Влада країни працює над створенням більш збалансованої інфраструктури [7].

Великобританія запровадила власну систему підтримки фермерів – Environmental Land Management Scheme (ELMS). Ця програма стимулює фермерів до екологічно відповідального ведення сільського господарства, надаючи фінансові винагороди за такі заходи, як відновлення торфовищ, збереження біорізноманіття та зменшення використання пестицидів. Однак через бюджетні обмеження у 2024 році виплати фермерам були скорочені, що спричинило протести серед аграріїв [8].

Після виходу з ЄС Великобританія втратила доступ до багатьох екологічних ініціатив та фондів, які діяли в межах Європейського зеленого курсу. Це суттєво вплинуло на фінансування «зелених» проєктів у країні. Наприклад, у 2024 році фінансування екологічних ініціатив у Великобританії було на 20% меншим порівняно з аналогічними програмами в країнах ЄС [9].

За п'ять років після Brexit можна чітко простежити, як британський підхід до сталого розвитку відрізняється від європейського, і чи допомагає ця автономія досягати кращих результатів. Великобританія має деякі переваги у відновлюваній енергетиці, але відстає у темпах електромобілізації та загальних витратах на екологічні проєкти. Для наочності порівняємо ключові показники сталого розвитку Великобританії та ЄС станом на 2025 рік (таблиця).

У сфері відновлюваної енергетики Великобританія демонструє суперечливі тенденції. З одного боку, країна є світовим лідером у розвитку офшорних вітрових електростанцій – їхня потужність у 2025 році досягла 14 ГВт, що становить майже третину від загальноєвропейського показника. Це стало можливим завдяки масштабним приватним інвестиціям та сприятливим географічним умовам. Проте інші відновлювані джерела, такі як сонячна енергія, розвиваються значно повільніше через обмежену площу та недостатнє державне фінансування.

Ключові показники сталого розвитку Великобританії та ЄС станом на 2025 рік

Показник	Великобританія (2025)	ЄС (середній, 2025)
Частка ВДЕ у енергетиці	48%	42%
Викиди СО (зниження з 1990)	45%	47%
Кількість електромобілів	1,8 млн	12,5 млн
Витрати на «зелені» інвестиції (% ВВП)	1,2%	1,5%
Зарядні станції	55 тис.	450 тис
Частка органічного с/г	6%	10%

Джерело: побудовано автором на основі [4].

На відміну від Великобританії, ЄС робить ставку на диверсифікацію: Німеччина активно впроваджує сонячні панелі, Франція зберігає лідерство в атомній енергетиці, а скандинавські країни використовують гідроенергетику. Крім того, єдина європейська енергосистема дозволяє компенсувати дефіцит у одних регіонах за рахунок надлишків у інших – можливість, якої позбавлена Великобританія після Brexit.

Великобританія після Brexit стикається з викликами, що впливають на сталий розвиток країни. Незважаючи на амбітні екологічні цілі та значні інвестиції в «зелену» енергетику, уряд країни змушений балансувати між екологічними пріоритетами та економічними реаліями.

З одного боку, країна демонструє позитивну динаміку у розвитку відновлюваних джерел енергії, збільшенні кількості зарядних станцій для електромобілів та підтримці сталого сільського господарства. З іншого боку, скорочення екологічного фінансування та послаблення деяких екологічних зобов'язань викликає занепокоєння серед експертів. Майбутнє сталого розвитку Великобританії залежатиме від здатності уряду забезпечити стабільне фінансування екологічних ініціатив, покращення регулювання та ефективного управління природними ресурсами. У разі успішної реалізації стратегій Великобританія може залишитися лідером у сфері екологічних інновацій, хоча конкуренція з боку ЄС залишається значною.

1. UK Government. Net Zero Strategy. URL: <https://www.gov.uk/government/publications/net-zero-strategy> (дата звернення: 12.03.2025). 2. Electricity co-operation post-Brexit. URL: <https://www.ft.com/content/d1d30271-bf8d-4419-86ec-741f39156915> (дата звернення: 12.03.2025). 3. Sarah Wolff, Agathe Piquet. Post-Brexit Europeanization: re-thinking the continuum of British policies, polity, and politics trajectories. *Comparative European Politics*. URL: <file:///C:/Users/User/Downloads/s41295-022-00293-6.pdf>. (дата звернення: 01.03.2025). 4. Sarah Wolff, Helena Carrapico, Anastasia Mitra. Out of Sight, Out of Mind? UK–EU Member States Bilateralism as an Enabler of Europeanisation. URL: <https://jcms.ideasononeurope.eu/2025/01/17/out-of-sight-out-of-mind-uk-eu-member-states-bilateralism-as-an-enabler-of-europeanisation/> (дата звернення: 12.03.2025). 5. Michelle Egan, Mark Webber. Brexit and Global Britain: role adaptation and contestation in trade policy. URL: https://pure-oai.bham.ac.uk/ws/portalfiles/portal/207235623/s41311_023_00503_2.pdf (дата звернення: 12.03.2025). 6. Energy UK. The role of the energy sector in decarbonising businesses. URL: <https://www.energy-uk.org.uk/publications/full-power-the-role-of-the-energy-sector-in-decarbonising-businesses/> (дата звернення: 12.03.2025). 7. Statista. EV charging infrastructure. URL: <https://www.statista.com> (дата звернення: 13.03.2025). 8. Reuters. Farming is the UK's net-zero blind spot. URL: <https://www.reuters.com/sustainability/land-use-biodiversity/comment-farming-is-uks-net-zero-blind-spot-heres-how-labour-can-fix-it-boost-2024-08-12/> (дата звернення: 13.03.2025). 9. EU Environment Agency, 2024. URL: <https://www.eea.europa.eu/en/analysis/publications/trends-and-projections-in-europe-2024> (дата звернення: 13.03.2025).